

Pr. Afanasi I. Beliaev

SFINȚII ȚARI MUCENICI
ROMANOV
ÎN AREST LA DOMICILIU

DIN JURNALUL UNUI PREOT DE LA PALAT
(1917)

Traducere din limba engleză de
IOAN LUCIAN RADU și STELA ANCA RADU

Ediție originală îngrijită de
MARILYN PFEIFER SWEZEY

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Doxologia
Iași, 2020

Cuprins

Prefață	7
Contextul istoric	11
Jurnalul Părintelui Afanasi	29
Epilog	89
Mulțumiri	99
Anexă	101
O biografie a Arhipreotului Afanasi I. Beliaev	101
Ordine și decorații primite de Arhipreotul Afanasi	103
Indice de nume	105
Imagini din viața Familiei Imperiale Romanov	115

Prefață

Ții în mână un document remarcabil: jurnalul Arhipreotului* Afanasi Beliaev, rector al Catedralei Feodorovski a Țarului după Revoluția din Februarie, care a fost ales să ofere hrană duhovnicească ultimei Familii Imperiale rusești, în timpul a ceea ce a fost de fapt arestul la domiciliu în Palatul Alexandru în perioada martie-august 1917.

Jurnalul Părintelui Afanasi este valoros, în primul rând, pentru că descoperă modul în care membrii Familiei Imperiale se întrețineau înainte să fie trimiși în exil, întâi la Tobolsk și apoi la Ekaterinburg. Ei s-au sprijinit pe credința în bunăvoința lui Dumnezeu, credință care i-a ajutat să îndure toate umilințele la care urmau să fie supuși și poverile exilului, și să se pregătească sufletește pentru mucenicia lor.

Devotamentul exemplar față de Biserică arătat de ultimul Împărat și de augusta sa familie nu au fost puse la îndoială niciodată, nici măcar de dușmanii lui. Evlavia familiei este în mod particular subliniată în amintirile

---

* Arhipreot – titlul administrativ onorific dat preoților mireni în Biserica Ortodoxă Rusă, care nu există în Biserica Ortodoxă Română. În Biserica noastră, titlurile onorifice s-au păstrat doar pentru preoții călugări (protosinghel, arhimandrit) și pentru diaconi (arhidiacon) [n. tr.].

Arhiepiscopului Beliaev. Este imposibil să citești însemnarea din jurnal făcută de Arhiepiscopul Afanasi după ce a ascultat spovedaniile copiilor Țarului fără să fii profund și sincer mișcat: „Fă, Doamne, ca toți copiii să aibă același nivel moral precum copiii fostului Țar. Atât de mare era lipsa lor de ură, smerenia lor, ascultarea lor față de voia părinților și dăruirea neconținută față de voia lui Dumnezeu, curăția gândului și deplina necunoaștere a înținării lumesti – care este plină de patimi și păcătoasă –, încât am rămas uluit și nu m-am putut decide dacă eu, ca duhovnic, ar trebui să le aduc aminte de păcate poate necunoscute lor și nu m-am putut decide cum ar trebui să-i îndemn să se pocăiască de păcate de care nu erau conștienți”.

Iată impresiile consemnate de rectorul Catedralei Feodorovski după mărturisirea Țarului Nicolae Alexandrovici însuși: „O, cât de privilegiat am fost să fiu învrednicit, prin mila lui Dumnezeu, să devin mijlocitor între Împăratul Ceresc și cel pământesc. Căci lângă mine stătea cel care era mai nobil decât oricine altcineva de pe pământ. Chiar și acum el era unsul pe care Dumnezeu ni l-a dat, cel care timp de 23 de ani, prin legea succesiunii împărătești, a fost Țarul nostru rus ortodox. Și acum, smeritul slujitor al lui Dumnezeu Nicolae, ca un miel blând, dorind binele tuturor dușmanilor săi, neținând minte vreo ofensă, rugându-se fierbinte pentru bunăstarea Rusiei, crezând cu tărie în viitorul ei glorios, stând în genunchi, se uită la Cruce și la Evanghelie și, în prezența nevredniciei mele, Îi spune Părintelui său Ceresc tainele ascunse ale vieții sale îndelung-suferinde și, făcându-se ca pulberea în fața măreției Împăratului Ceresc, cere cu lacrimi iertare

pentru păcatele sale, făcute cu voie sau fără de voie”. Aceasta era starea de spirit a Împăratului cu puțin înainte de mucenicia sa.

Slavă și cinste Fundației Recovery (Vozrojdenie) din Washington, care și-a asumat sarcina de a pregăti pentru publicare jurnalul Arhipreotului Afanasi Beliaev, și protodiaconului Leonid Michailitschenko pentru excelența sa traducere.

Arhipreotul Viktor Potapov
Rector al Catedralei Ortodoxe Ruse
„Sfântul Ioan Botezătorul”
Washington, DC

Contextul istoric

Anul 1917 a fost o piatră de hotar în istoria Rusiei. Revoluția care a început în februarie și s-a intensificat în octombrie a adus sfârșitul monarhiei și al stăpânirii de tip autocratic. A început o domnie de teroare care, în decursul următorilor 70 de ani, aproape că a șters dezvoltarea culturală, spirituală și artistică a istoriei de o mie de ani a Rusiei. Odată cu ea a venit genocidul a milioane de bărbați și femei – clerici din toate treptele ierarhice, călugări și credincioși care au devenit Noii Martiri și Mărturisitori ai Rusiei din secolul al XX-lea.

Mișcarea politică radicală care a triumfat în 1917 era deja foarte extinsă în Rusia în perioada marilor reforme ale lui Alexandru al II-lea din anii 1860 și 1870. Eliberarea a mai mult de 20 de milioane de șerbi în 1861 a fost urmată de reforme sociale, juridice, economice și artistice care au influențat aproape toate sferele vieții naționale. Viitorul arăta promițător. Singura umbră din această eră de reformă a fost opoziția politică a organizațiilor socialiste revoluționare. Agenda lor politică era distrugerea monarhiei și abolirea autocrației. Aproape imediat după publicarea reformelor, au fost publicate proclamații care instigau la regicid și susțineau principiile socialiste extremiste, prevăzând o *Republică Socialistă Rusă roșie*.

Alexandru al II-lea a supraviețuit la șapte tentative de asasinat. Dar pe 1 martie 1881, în ciuda tuturor măsurilor de protecție, a opta tentativă i-a fost fatală. O bombă a fost aruncată sub trăsură Țarului, care mergea spre Palatul de Iarnă, de către un membru al Voinței Poporului, una dintre grupările revoluționare radicale. Țarul a fost transportat de o sanie la palat, unde a murit.

Succesorul său, Alexandru al III-lea, a întărit autocrația în timpul scurtei sale domnii de 13 ani. El a murit în 1894, la vârsta de 49 de ani, ca urmare a unei răni suferite în timpul deraierii trenului imperial la Borki, în apropiere de Harkov, în 1888.

Nicolae al II-lea i-a urmat la tron. Avea 26 de ani. Primii ani ai domniei sale au fost caracterizați de idealism optimist. În 1898, Țarul a propus organizarea unei conferințe internaționale pentru pace, în care să se discute despre limitarea formală a înarmării. Nicolae al II-lea a fost primul lider mondial care a propus o asemenea idee și ea nu a fost întâmpinată cu prea mult entuziasm de alți lideri politici. Cu toate acestea, Conferința s-a ținut în 1899 la Haga. Deși nu s-a obținut o înțelegere în privința limitării înarmării, Conferința a marcat începutul eforturilor formale pentru pace care au dus la înființarea Curții Permanente de Arbitraj de la Haga, a Convenției de la Geneva, a Ligii Națiunilor și, în cele din urmă, a Organizației Națiunilor Unite în 1945.

Autocrația a fost din nou atacată în 1905. Înfrângerea Rusiei în războiul cu Japonia a declanșat un val de revolte, demonstrații și violență. Universitățile au devenit centre ale propagandei și ale organizațiilor revoluționare. Odată

cu intensificarea agitației politice din partea revoluționarilor socialiști, în Rusia era iminentă declanșarea unui război civil.

O grevă generală a 120.000 de muncitori a dus la o demonstrație pe 9 ianuarie 1905¹. Trebuia să fie o procesiune pașnică spre Palatul de Iarnă pentru a înmâna o petiție Țarului, solicitându-i să convoace o Adunare Constitutivă. Țarul se afla la Țarskoe Selo, în afara orașului. Nu știa nimic despre avansarea a mii de demonstranți către Piața Palatului. Poliția nu a intervenit, dar gardienii militari, care nu erau antrenați în controlarea mulțimilor, au început să tragă deschis în mulțimea care se apropia. Au fost omorâți 200 de oameni și 800 au fost răniți în această zi, care a rămas cunoscută ca „duminica însângerată”.

Peste mai puțin de o lună, pe 4 februarie, generalul guvernator al Moscovei, Marele Duce Serghei Alexandrovici, unchiul lui Nicolae al II-lea, a fost asasinat când o bombă a fost aruncată spre trăsura lui de către un terorist.

Ceva trebuia făcut.

Nicolae nu dorea în principiu să renunțe la puterea autocratică. „Nu țin autocrația pentru plăcerea mea personală”, i-a spus ministrului său de afaceri interne, Prințul Sviatopolk-Mirski. „Fac aceasta doar fiindcă sunt convins că este necesar pentru Rusia. Dacă ar fi fost o chestiune care m-ar fi privit doar pe mine, aș fi scăpat cu bucurie de toate acestea.”²

---

¹ Toate datele folosite reflectă calendarul iulian aflat în uz în Biserică și în stat în Rusia înainte de Revoluția Bolșevică. Din 1900, diferența era de 13 zile. Astfel, 9 ianuarie 1905 era 22 ianuarie în Statele Unite ale Americii.

² Jurnalul Prințesei Ekaterina Alekseevna Sviatopolk-Mirski pentru anii 1904-1905, citat în Mark D. Steinberg, Vladimir M.

Ca Țarevici*, Nicolae depusese jurământul de loialitate față de stat și față de autocrație care era solicitat moștenitorilor tronului, la vârsta de 16 ani. Jurământul, stabilit prin legea succesiunii în 1797, a fost săvârșit în biserica mare a Palatului de Iarnă, înaintea Crucii și a Evangheliei, chemându-L pe Dumnezeu ca martor. Acest gest nu trebuia tratat cu superficialitate.

Având în vedere că nu era „nimic altceva decât noi greve, polițiști uciși, cazaci și soldați, revolte, tulburări și răscoale”, așa cum îi scria el mamei sale, Nicolae a înțeles că „singurul mod de scăpare ar fi să dau drepturi civile, libertate de exprimare și libertatea presei – și ca toate legile să fie confirmate de o Dumă de Stat –, aceasta, firește, ar fi o Constituție”³.

Pe 30 octombrie 1905, Țarul a emis un manifest prin care oferea Rusiei prima ei Constituție și o gamă largă de drepturi civile. Serghei Witte a devenit primul om care a ocupat funcția de prim-ministru. Și a fost creată Duma, un parlament, care avea drept de veto în privința întregii legislații și un control destul de mare asupra bugetului.

Cu toate acestea, autocrația încă era activă. Țarul rămăsese arbitrul final al tuturor politicilor de stat. Deși Duma a fost creată pe principiul constituționalității, în realitate

---

Khrustalev, *The Fall of the Romanovs* (New Haven și Londra: Yale University Press, 1995), p. 10.

* Titlu purtat de fiul țarului desemnat a fi moștenitor la tron [n. tr].

³ Edward J. Bing, ed., *The Secret Letters of the Last Tsar*, (reprezentând corespondența confidențială dintre Nicolae al II-lea și mama sa, Împărăteasa văduvă Maria Feodorovna) (1938), pp. 186-187, citat în Dominic Lieven, *Nicholas II: Twilight of the Empire* (New York: St. Martin's Press, 1993), p. 147.

trebuia să opereze într-o coexistență nesigură cu principiul autocrației.

Însă probabil că niciodată nu a fost înțeleș în Dumă modul în care înțelegea Nicolae că rolul său este mai mult religios decât politic. El înțelegea că moștenise o profundă responsabilitate în fața lui Dumnezeu pentru bunăstarea poporului său. Păstrând conceptul împăraților bizantini și al regilor din Vechiul Testament moștenit odată cu Ortodoxia în secolul al X-lea, suveranul era mai mult decât un conducător politic. El era unsul lui Dumnezeu. Puterea autocrației era definită ca o povară altruistă a slujirii⁴ față de poporul rus.

„Domnul este tăria mea și îmi dă pacea minții”, îi scria Țarul mamei sale pe 1 decembrie 1905. „Atât de mulți ruși și-au pierdut acel duh în aceste zile. Pentru aceasta atât de des ei nu reușesc să reziste în fața amenințărilor și intimidărilor anarhiștilor.”⁵

Grupurile radicale revoluționare nu au fost mulțumite de constituția din 1905. Agenda lor politică de a abolii autocrația a rămas neschimbată. Cu toate acestea, în urma Revoluției din 1905 și a instituirii unei constituții și a Dumei de stat, Rusia a intrat într-o perioadă finală de dezvoltare economică socială și artistică remarcabilă, fiind punctul culminant al Epocii sale de Argint.

Unul dintre cele mai de succes programe guvernamentale a fost planul de a crea o clasă de mijloc agrară, formată din fermierii independenți desprinși din rândul țăranilor și al șerbilor eliberați. Primul-ministru Petru Stolîpin a conceput acest strălucit plan în 1906. Pământul

---

⁴ Bing, *Secret Letters*, pp. 187-188; Lieven, *Nicholas II*, p. 148.

⁵ Bing, *Secret Letters*, pp. 197, 200-201, Lieven, *Nicholas II*, p. 151.

care aparținea statului, Familiei Imperiale și micii nobilimi a fost dat guvernatorilor pentru redistribuire în cadrul acestui program. El includea scăderi de taxe, credite pentru achiziție și îndrumări tehnice. Cinci milioane de familii au beneficiat de acest program.

Dar Stolîpin a devenit următoarea victimă a revoluționarilor radicali. Pe 1 septembrie 1911, a fost împușcat mortal în antracul piesei *O viață pentru Țar*, la opera de stat din Kiev. Stolîpin s-a întors spre loja imperială, în care erau prezenți Țarul și familia lui, și și-a făcut semnul crucii. A fost dus la o clinică din apropiere, unde a murit patru zile mai târziu. Pierderea acestui mare om de stat a fost o lovitură majoră pentru echilibrul fragil dintre auto-crație și noua constituție a Dumei.

Asasinul, Dmitri Bogrov, a recunoscut apartenența la mișcarea Revoluționarilor Socialiști, cerând ca ei să anunțe că asasinarea era începutul unui nou val de teroare revoluționară.

Cu toate acestea, progresul în dezvoltarea Rusiei a continuat. În 1913, Rusia era capabilă să aprovizioneze lumea cu un sfert din totalul necesar de grâu, în ciuda metodelor primitive folosite încă de mulți dintre țărani. Recolta din acel an a fost cu 200 de milioane de obroace* mai mare decât producția Statelor Unite.

Revoluția industrială care a avut loc în Rusia între 1900 și 1913 s-a asemănat foarte mult cu creșterea ce avusese loc în Statele Unite cu câteva decenii mai devreme. Industriașii au devenit o mare clasă negustorească. Mulți

---

* Obrocul (eng.: *bushel*) este o unitate de măsură americană folosită pentru a măsura volumul grânelor, echivalentă cu 35,239 litri. 200 de milioane de obroace echivalează cu 7,047 miliarde de litri. [n. tr.]

s-au îmbogățit și erau patroni ai artelor. Sprijinul lor a fost un factor important în renașterea culturală și artistică ce a devenit Epoca de Argint a Rusiei. Progresele în pictură, literatură și muzică au influențat direct teatrul, baletul și artele decorative. De la arta bijutierului Fabergé la picturile cubiste ale lui Vrubel, artiștii ruși se aflau în avangarda artei europene.

Mulți observatori contemporani, atât ruși, cât și străini, au evidențiat transformările care aveau loc în Rusia. În 1913, un jurnalist francez, Edmond Théry, care analiza economia rusă și succesul remarcabil al Rusiei în alte domenii, scria că, dacă nimic nu se schimbă în următorii ani, până la mijlocul secolului, „Rusia va domina Europa din punct de vedere politic, economic și financiar”⁶.

Gilbert Grosvenor a fost un american care a călătorit de mai multe ori în Rusia în 1914. El a dedicat numărul din noiembrie al revistei *National Geographic* pentru „Tânăra Rusie: tărâmul posibilităților nelimitate”. El a descris Rusia ca „tânără printre națiuni... deoarece nu a avut niciodată șansa să crească, până în anii recenti”⁷.

Rusia ar fi devenit o superputere mondială, dacă nu ar fi intervenit Războiul. Așa cum observa prim-ministrul Witte într-o conversație cu un membru al cabinetului, Prințul Volkonski, „Rusia va deveni o mare putere mondială... în afara situației în care se va declanșa un război”⁸.

---

⁶ Edmond Théry, „La transformation économique de la Russie” (Paris, 1914), citat în S.S. Oldenburg, *Last Tsar: Nicholas II, His Reign and His Russia*, vol. 3, din „The Duma Monarchy, 1907-1914” (Gulf Breeze, FL: Academic International Press, 1977), p. 145.

⁷ Gilbert Grosvenor, *National Geographic*, noiembrie 1914.

⁸ *Apud* Helen Tolstoy, cuvântare ținută în vara anului 1981.